

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗАМОВНИХ ВБИВСТВ

За останні сорок років фактично кожна методика розслідування злочинів містить формулювання криміналістичної характеристики відповідного виду злочину і рекомендації щодо використання її даних для вибору найефективніших методів розслідування та розкриття злочинів [1, с. 33].

Значний внесок у розробку сутності криміналістичної характеристики зробили В. П. Бахін, Р.С. Белкін, О.М. Васильєв, І.О. Возгрін, І.Ф. Герасимов, О.Н. Колесніченко, В.О. Коновалова, Г.А. Матусовський, В.О. Образцов, М.В. Салтєвський, М.О. Селіванов, В.Г. Танасевич, М.Г. Шурухов та ін.

За результатами дослідження наукових джерел, необхідно зазначити відсутність єдності думок, з приводу визначення поняття криміналістичної характеристики. Наприклад, І.Ф. Герасимов, С.Ю. Косарев, М.О. Селіванов визначають її як систему інформації про злочин; М.П. Яблоков під криміналістичною характеристикою розуміє її як систему ознак злочину; Л.Я. Драпкін, В.М. Карагодін – як типові ознаки і властивості злочину; О.Г. Філіппов, В.Г. Танасевич і В.О. Образцов криміналістичну характеристику злочинів визначають як систему даних про злочин.

Аналіз практики та статистичних даних розслідування вбивств на замовлення свідчить про низький рівень їх розкриття. Найбільш значущою обставиною, яка істотно ускладнює процес розкриття та розслідування вбивств на замовлення, є протидія розслідуванню, яка дедалі стає більш агресивною, масштабною і все частіше досягає своєї мети.

Як правило, протидія розслідуванню вирішується на стадії підготовки та планування вчинення вбивства на замовлення, тому саме криміналістична характеристика даної категорії злочинів дозволяє найбільш якісно сформулювати уявлення про протидію розслідуванню, що може чинитись під час розслідування вбивства на замовлення. Тому, на наш погляд, криміналістичну характеристику протидії розслідуванню злочину необхідно розглядати через призму загальної криміналістичної характеристики того чи іншого виду кримінального правопорушення.

Криміналістична характеристика розслідування вбивства на замовлення складається з інформації щодо способів підготовки, вчинення та приховування злочину; особливостей особи замовника (організатора),

посередника, виконавця (кілера) та жертви; обстановки та обставин вчинення злочину; інформації щодо слідів злочину; мета, мотив.

Беручи до уваги, що протидія розслідуванню — навмисне поведіння (дія або бездіяльність) злочинця, осіб причетних до злочину та зацікавлених суб'єктів, здійснюване як протиправно, так і у рамках діючого законодавства (з використанням процесуально дозволених механізмів), спрямоване на перешкоджання вирішенню завдань кримінального провадження, шляхом впливу на криміналістично важливу (у т.ч. доказову) інформацію, її носії та джерела, з метою уникнення кримінальної відповідальності або її пом'якшення; визначальними структурними елементами протидії розслідуванню виступають — спосіб, суб'єкт, об'єкт та мета відповідного навмисного поведіння.

Що стосується структурних елементів криміналістичної характеристики злочинів — одноставної думки у проаналізованій літературі не простежується. Зазначена проблема пов'язана із тим, що структура криміналістичної характеристики пов'язана із конкретним видом або проявом злочинного посягання. До речі, протидія розслідуванню досить нерідко набуває характеру саме кримінального правопорушення, а саме, вчинення протиправних дій, у тому числі злочину. Наприклад, досить часто до механізму вчинення вбивства на замовлення входить такий елемент, як «знищення виконавця» після того, як він виконав замовлення.

Попри низьку кількість вчинення вбивств на замовлення, інформація щодо такого роду злочину завжди висвітлюється на першій сторінках газет та Інтернет — ресурсів, що викликає значний суспільний резонанс. Це пов'язано із особливим характером даної категорії злочинів, який відрізняється продуманістю, ретельною підготовкою, конспіративністю зв'язків, більш складним суб'єктним складом учасників. Відповідно і протидія виявленню та розкриттю вбивства на замовлення, її криміналістична характеристика відрізняється схематичністю та більш детальною наповненістю структурних елементів. При цьому, протидія розслідуванню вбивств на замовлення практично у кожному випадку не може носити ситуативного характеру. Більш того, вчинення вбивства на замовлення за своєю природою насамперед спрямовано на подальшу протидію розслідуванню такого вбивства, у зв'язку з тим, що дії вчиняються руками непричетних осіб. Також існують випадки, коли спосіб вчинення вбивства на замовлення чітко оговорюється, що не є дивним, адже «клієнт зажди правий». Отже і спосіб протидії заздалегідь визначається та реалізується в межах оговореного плану. Крім того суб'єктний склад досить чисельний, а саме: замовник (організатор), виконавець (кілер), посередник та інші заінтересовані особи.

Важливо зазначити необхідність характеристики об'єкта протидії розслідуванню вбивств на замовлення, так як ним може бути, як криміналістично важлива (у т.ч. доказова) інформація, її носії та джерела, так і суб'єкти розслідування (слідчий, прокурор, працівник

оперативного підрозділу, слідчий суддя), як безпосередні адміністратори усієї інформації на стадії досудового розслідування. Останнім часом, досить часто трапляються випадки, коли зазначені суб'єкти виступають вже, як головні суб'єкти протидії розслідуванню (особливо за допомогою матеріальної винагороди).

З огляду на специфічний характер вбивств на замовлення вважаємо за необхідне розглядати протидію, як складову зазначеного злочинного посягання. В якості основних структурних елементів криміналістичної характеристики протидії розслідуванню вбивств на замовлення виділити: спосіб протидії розслідуванню; суб'єкт протидії розслідуванню (організатор (замовник), виконавець (кілер), посередник та інші зацікавлені особи); об'єкт протидії розслідуванню (криміналістично важлива (у т.ч. доказова) інформація, її носії та джерела), суб'єкти розслідування (слідчий, прокурор, працівник оперативного підрозділу, слідчий суддя); обстановка (час, місце та умови) вчинення протидії розслідуванню; мета, мотив вчинення протидії; слідова картина (в залежності від випадку); результат здійснених дій.

Врахування перелічених особливостей криміналістичної характеристики протидії розслідуванню вбивств на замовлення є основою подальшої розробки тактики подолання протидії виявленню та розслідуванню зазначеної категорії злочинів.

Список використаної літератури:

1. Малярова В. Система елементів та сучасні підходи до аналізу криміналістичної характеристики злочинів / В. Малярова // Криміналістичний вісник. — 2012. — № 2 (18). — С. 32–39.

МУКІЄНКО Д. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Змінам, які відбуваються у сфері соціально-політичних, економічних, духовних та інших відносин у суспільстві, характерні не лише позитивні риси, а й широка система негативних ознак, які вимагають консолідації зусиль усієї державної системи щодо забезпечення безпеки особистості. Особливої актуальності означена проблематика набуває у зв'язку з постійним розширенням масштабів організованої злочинності,